# Samenvatting Expertsessies WBP

## Overkoepelende inzichten (komen in meerdere sessies terug)

- Niet alles kan overal. Zowel voor waterberging als ruimtelijke ontwikkeling, expliciete gebiedskeuzes zijn onvermijdelijk. (Bovenregionaal, WBS/klimaatadaptief bouwen en Sponswerking)
- Zonder eerlijk verdeelde kosten en baten (incl. schadecompensatie) ontstaat geen draagvlak voor systeemkeuzes (Bovenregionaal, Sponswerking en WBS)
- Oplossingen moeten gebiedsspecifiek zijn, gebaseerd op het water- en bodemsysteem. (Bovenregionaal; Sponswerking en WBS)
- Er is behoefte aan een duidelijker en steviger positionering van het waterschap (niet alleen faciliterend). (WBS; Sponswerking en Bovenregionaal)
- Het huidige systeem is niet toekomstbestendig zonder ingrepen en keuzes. (Bovenregionaal; WBS en Waterketen)
- Er is een opgave om te komen tot één gedeeld beeld van het systeem en gezamenlijke afwegingen. (Bovenregionaal; WBS en Waterketen)
- De huidige systemen voor bekostiging zijn onvoldoende ingericht op de opgave (verdeling kosten baten en financiële haalbaarheid) (WBS; Waterketen en Bovenregionaal)
- Besluiten moeten gemaakt worden vanuit lange termijn robuustheid i.p.v. korte termijn optimalisatie. (Sponswerking; WBS en Bovenregionaal)

# Expertsessie Sponswerking Heuvelrug (30 maart 2026)

## Inzichten

- Wateropgave is tweeledig: zowel teveel als te weinig water
- Gebiedsverschillen (hoog-laag, natuur-landbouw) zijn bepalend voor oplossingen
- Zet in op hydrologisch sturen en overgangszones, niet op uniforme maatregelen
- Combineer wateropgaven met ruimtelijke ordening en lange termijn (2100)
- Compensatie nodig bij inzet van gronden voor waterbeheer

### Samenvattend verslag

Deze sessie stond in het teken van sponswerking: het vermogen van het systeem om water vast te houden en geleidelijk af te geven. Het centrale inzicht is dat dit vraagstuk niet alleen draait om wateroverlast, maar ook om droogte. Hierdoor ontstaat een spanningsveld tussen verschillende functies en belangen in het gebied.

De huidige situatie wordt gekenmerkt door sterke seizoensverschillen: in de winter is er relatief veel water beschikbaar, terwijl in de zomer tekorten ontstaan. Het systeem kan deze verschillen momenteel onvoldoende opvangen, waardoor sloten droogvallen en natuur en landbouw onder druk komen te staan.

Een belangrijk inzicht uit de sessie is dat de variatie binnen het gebied – tussen hoge gronden, flanken en lage delen – bepalend is voor de oplossing. Uniforme maatregelen werken niet; er is maatwerk nodig per deelgebied. Dit vraagt om een gebiedsgerichte aanpak waarin natuurlijke gradiënten worden benut.

Een belangrijke oplossingsrichting is hydrologisch ontvlechten: sturen op waar water wordt vastgehouden of afgevoerd, zonder functies volledig te scheiden. Dit kan bijvoorbeeld via overgangszones tussen natuur en landbouw of via kavelruil. Daarnaast zijn relatief eenvoudige maatregelen zoals boeren stuwen effectief, omdat ze flexibiliteit bieden in het waterbeheer.

Economische aspecten spelen een belangrijke rol. Het vasthouden van water kan leiden tot beperkingen voor agrariërs, wat vraagt om compensatie en nieuwe verdienmodellen. Hierdoor ontstaat een directe relatie tussen waterbeheer en ruimtelijke ordening.

De lange termijn vormt een belangrijke leidraad. De vraag hoe het systeem er in 2100 uit moet zien, bepaalt de keuzes die nu gemaakt moeten worden. Dit vraagt om intensieve samenwerking met provincie en gemeenten en om integratie met ruimtelijke programma's.

## Expertsessie Klimaatadaptief bouwen / WBS (21 april 2026)

### Inzichten

- Ruimtelijke keuzes zijn bepalend voor toekomstige waterproblemen
- Waterschap moet eerder en steviger sturen (ruimteclaim, kaders)
- Stuur op doelen in plaats van maatregelen
- Maak financiering bovenregionaal en breder dan huidige systematiek
- Wees duidelijk en consistent over rol van het waterschap

### Samenvattend verslag

In deze sessie stond de toepassing van “water en bodem sturend” centraal bij woningbouw en gebiedsontwikkeling. De discussie maakte duidelijk dat keuzes in de ruimtelijke ordening direct bepalen waar toekomstige waterproblemen ontstaan.

Een belangrijk inzicht is dat de meeste geschikte locaties al benut zijn, waardoor nieuwe ontwikkelingen vaker plaatsvinden op minder geschikte plekken. Dit vergroot het risico op wateroverlast en vraagt om scherpere keuzes in locatieontwikkeling.

De deelnemers benadrukken dat het waterschap eerder in het proces moet instappen. Dit betekent dat het waterschap al in de planfase invloed uitoefent door ruimteclaims te leggen en actief mee te ontwerpen. Hiermee kan worden voorkomen dat later kostbare aanpassingen nodig zijn.

Een ander belangrijk punt is dat moet worden gestuurd op doelen in plaats van maatregelen. In plaats van bijvoorbeeld specifieke maatregelen voor te schrijven, moeten duidelijke normen worden gesteld voor wateroverlast en klimaatbestendigheid. Dit geeft ruimte voor innovatie en maatwerk.

De financiering van watermaatregelen vormt een knelpunt. De huidige systematiek, waarbij veel kosten binnen gebiedsontwikkeling worden neergelegd, leidt tot beperkingen. Daarom wordt gepleit voor bovenregionale financiering en het betrekken van partijen die baat hebben bij watermaatregelen.

Tot slot wordt het belang benadrukt van een duidelijke rol van het waterschap. Deze rol omvat samenwerken, ondersteunen, realiseren en reguleren. Consistent handelen binnen deze rol is essentieel voor vertrouwen en effectiviteit.

## Expertsessie Bovenregionaal – wateroverlast (7 mei 2026)

### Inzichten

- Maak expliciete keuzes over waar water naartoe mag bij extremen (aanwijzen waterbergingsgebieden)
- Eerlijke verdeling van lasten en baten is randvoorwaarde (compensatie landbouw / grondgebruik)
- Het watersysteem kent harde systeemgrenzen bij extreme neerslag
- Investeer in gezamenlijk systeembesef en data-uitwisseling
- Kies voor robuuste, natuurlijke oplossingen en lange termijn perspectief

### Samenvattend verslag

Deze sessie richtte zich op de vraag hoe het regionale watersysteem functioneert bij extreme neerslag en hoe dit samenhangt met het bovenregionale systeem. Centraal stond de afweging tussen handelen binnen het eigen gebied versus bijdragen aan het functioneren van het grotere systeem.

Een belangrijk inzicht is dat het watersysteem bij extreme buien snel tegen zijn grenzen aanloopt, met name wanneer afvoer niet meer mogelijk is door beperkingen in het hoofdwatersysteem. Dit maakt duidelijk dat enkel sturen op afvoer onvoldoende is en dat het vasthouden van water een essentieel onderdeel van de strategie moet zijn.

De impact van wateroverlast verschilt sterk per sector. In de landbouw en fruitteelt leidt langdurige natheid direct tot productieverlies en schade aan teelten. Natuurgebieden kunnen deels fungeren als buffer, maar vragen actief beheer en zijn niet onbeperkt belastbaar. In stedelijk gebied speelt vooral de beperkte ruimte en afhankelijkheid van afvoermogelijkheden een grote rol. Deze verschillen benadrukken dat generieke oplossingen niet volstaan.

Een terugkerend thema is de noodzaak van duidelijke keuzes. Partijen geven aan dat het beter is expliciet te bepalen waar water tijdelijk wordt geborgen dan dit impliciet te laten gebeuren. Dit vraagt om het aanwijzen van laaggelegen gebieden voor waterberging, gecombineerd met een eerlijke compensatieregeling voor de betrokken grondeigenaren.

Daarnaast is er behoefte aan beter inzicht in het systeem. Onzekerheden over schade bij falen van het systeem en verschillen in datagebruik tussen partijen bemoeilijken besluitvorming. Gezamenlijke scenario’s en betere data-uitwisseling worden gezien als cruciaal om tot gedeeld systeembesef te komen.

Tot slot wordt benadrukt dat samenwerking en lange termijn denken centraal moeten staan. Het waterschap wordt gevraagd om richting te geven, keuzes expliciet te maken en te blijven inzetten op robuuste en natuurlijke oplossingen.

## Expertsessie Maakbaarheid van de waterketen (7 mei 2026)

### Inzichten

- Waterketen vraagt om integrale benadering met watersysteem en ruimtelijke keuzes
- Samenwerking en afstemming tussen partijen (gemeenten, waterschap) is cruciaal
- Grote opgave in financiering en investeringskeuzes op lange termijn
- Focus op efficiëntie, circulariteit en duurzaamheid
- Noodzaak tot heldere rolverdeling en gezamenlijke verantwoordelijkheid

## Samenvattend verslag

De expertsessie over de waterketen richtte zich op de organisatie, financiering en toekomstbestendigheid van het stedelijk waterbeheer en de afvalwaterketen.

Centraal staat het inzicht dat de waterketen niet los kan worden gezien van het bredere watersysteem en de ruimtelijke ontwikkelingen. Keuzes in verstedelijking en klimaatadaptatie hebben directe gevolgen voor de belasting en inrichting van de waterketen. Dit vraagt om een integrale benadering waarin waterketen, watersysteem en ruimtelijke ordening samen worden beschouwd.

Samenwerking tussen partijen, met name tussen gemeenten en waterschappen, wordt gezien als cruciale randvoorwaarde. Verschillen in werkwijzen, normen en prioriteiten maken deze samenwerking complex. Het vergroten van afstemming en het ontwikkelen van een gezamenlijke koers zijn nodig om de opgaven effectief aan te pakken.

Een belangrijk knelpunt betreft de financiering. De waterketen staat voor grote investeringen, onder andere door klimaatverandering, vervangingsopgaven en strengere eisen. Dit vraagt om strategische keuzes en mogelijk nieuwe financieringsvormen. Daarbij speelt de vraag hoe kosten eerlijk worden verdeeld tussen verschillende partijen en gebruikers.

Daarnaast wordt ingezet op verduurzaming en circulariteit. Dit betekent efficiënter omgaan met water, energie en grondstoffen, en het benutten van kansen voor hergebruik en innovatie. De waterketen levert daarmee niet alleen een functionele, maar ook een maatschappelijke bijdrage.

Tot slot wordt benadrukt dat duidelijke rolduidelijkheid nodig is. Door expliciet te maken wie waarvoor verantwoordelijk is en waar gezamenlijke opgaven liggen, kan effectiever worden samengewerkt en gestuurd op lange termijn doelen.